

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2009

Jaroslava Kosová

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Institut mezioborových studií Brno

Právní aspekty ochrany osobnosti v současné realitě

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. et Mgr. Zdeňka Vaňková**

**Vypracovala:
Jaroslava Kosová**

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Právní aspekty ochrany osobnosti v současné realitě“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 21. 04. 2009

.....

Jaroslava Kosová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. et Mgr. Zdeňce Vaňkové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Jaroslava Kosová

OBSAH

Úvod	2
1. Ochrana osobnosti	4
1.1 Pohled na situaci v ČR	6
1.2 Ochrana osobnosti a Listina základních práv a svobod	8
1.3 Ochrana osobnosti a Občanský zákoník	12
1.4 Ochrana osobnosti a Zákon o ochraně osobních údajů	19
1.5 Právní prostředky ochrany osobnosti	22
1.6 Ochrana osobnosti v zahraničí	25
2. Média a ochrana osobnosti	27
2.1 Reklama	30
2.2 Vliv médií na veřejné mínění	32
2.3 Dotazníkové šetření, hypotéza	33
2.4 Vyhodnocení dotazníku	35
Závěr	40
Resumé	42
Anotace	43
Seznam použité literatury	44

Úvod

Ve svém předchozím zaměstnání jsem pracovala několik let na pozici ředitelky příspěvkové organizace, jejímž hlavním posláním bylo organizování kulturního a společenského života v bývalém okresním městě. K hlavním činnostem této příspěvkové organizace patřilo pořádání kulturních a společenských akcí, divadelních představení, hudebních koncertů, výstav, amatérských pěveckých či recitačních soutěží, divadelních přehlídek, atd. Kromě těchto aktivit byla příspěvková organizace také vydavatelem periodického i neperiodického tisku a propagačně-informačních tiskovin regionálního rozsahu. V rámci vydavatelské činnosti poskytovala organizace také oficiální tiskové zprávy z dění v místní samosprávě. Některé z těchto výstupů byly prezentovány rovněž v regionálním televizním vysílání. Při zajišťování shora uvedených činností bylo nutné dodržování poměrně obsáhlé legislativy, se kterou jsem se průběžně seznamovala. Postupně se objevovaly některé konkrétní problematické situace, které předpokládaly jistou znalost či orientaci v právních předpisech a to zejména v oblasti občanského práva. Při řešení problémů jsem si uvědomovala, jak je občanské právo důležité v běžném každodenním životě. Začala jsem ale také vnímat zásahy do těchto osobnostních práv z bezprostředního okolí a z různých zdrojů. Z tohoto období mám také osobní zkušenost se zveřejněním neobjektivní a zkreslené informace o mé osobě a mých rodinných příslušnících v nejmenovaném regionálním periodiku. Vydavatelem tohoto periodika byla soukromá společnost, která v té době zaujímala velmi kritický postoj k práci městského zastupitelstva, městské rady a jimi řízených příspěvkových organizací. S jistotou mohu říct, že zveřejněná zpráva ovlivnila názor části místní veřejnosti na mou osobu i rodinné příslušníky a to v negativním smyslu. Tato zkušenost byla pro mě velmi natolik frustrující, že jsem vůbec neuvažovala o možnosti bránit se proti tomuto zásahu soudní cestou.

Dále mohu zmínit reklamní osobní dopisy, jež jsem několikrát obdržela na mou soukromou adresu a které mi oznamovaly velkou finanční výhru. V tisku jsem si začala více všimnout zpráv, které informovaly o soukromém životě známých i méně známých osobností, v televizním vysílání mě postupem času zaujala nejen přemíra reklamy, ale také její zaměření a kvalita. Můj zájem vzbudily z hlediska práva na soukromí také nově vznikající televizní pořady typu „reality show“, kde jsme mohli

být svědky soukromého až intimního soužití náhodně vybrané skupiny osob, které procházely různými navozenými situacemi. To vše mě vedlo k hlubšímu přemýšlení o tom, co považujeme za normální při zásahu do svého soukromí, jak moc jsme ochotni tyto zásahy tolerovat a jak se dá této formě jisté agrese bránit.

Cílem mé závěrečné práce je postihnout problematiku ochrany osobnosti v současné společnosti, ve které stále větší význam mají média, informace, jejich přenos, šíření a koneckonců vliv těchto informací na konečného příjemce. Motivací ke zpracování tohoto tématu byla bezesporu moje osobní negativní zkušenost s medializací informací ze soukromí mé rodiny.

S rozvojem médií, masové komunikace a reklamy se v současnosti objevují nové problémy, které zasahují do osobnostních práv jedince v naší demokratické společnosti a které se s velkou razancí objevily až po roce 1989.

Ve své práci se zaměřím jednak na popsání legislativního stavu v ČR a v analytické části se pokusím pomocí dotazníkového šetření zjistit, jak je tato problematika vnímána veřejností.

Zmíním alespoň částečné (všeobecně platné) možnosti optimalizace vztahu mezi standardními metodami mediálních či reklamních výstupů v kontextu ochrany osobních údajů jedince s přihlédnutím k zásadám práva na poskytnutí informací a negativními prvky jednoznačného porušování této ochrany, kterého jsme v poslední době v mnoha případech svědky.

Vzhledem k široké problematice bude práce zaměřena spíše na jednoznačné vymezení formulace problémů a na nabídku možných opatření na zlepšení současného stavu.

1. Ochrana osobnosti

Ochrana osobnosti je důležitou součástí právních systémů demokratických společností a v právním systému patří do **soukromého práva**.

Prvopočátky soukromého práva je třeba hledat již v dobách otrokářské společnosti. Zde se toto právo rozvíjelo už ve státech starého Orientu, např. Chamurappiho zákoník, ale největšího významu dosáhlo až římské soukromé právo. Římské právo bylo velice vyspělé a po pádu římské říše na něj Evropa nebyla schopna navazovat. Až v 10. stol. byly v kontinentální Evropě znovu objevovány výhody římského práva a pomocí různých glosátorských škol docházelo k zavádění některých částí římského práva do praxe. To podporovala poměrně velká část panovníků, protože římské právo umožňovalo lepší způsob správy majetku než dosavadní zvykové právo. Výhodný byl i systém rovnosti subjektů, ochrany vlastnictví a rovněž řada dalších problémů byla dobře řešena. Tyto výhody vedly k tomu, že se v 16. století stalo římské právo v kontinentální Evropě jedním z pilířů práva. Římské právo bylo chápáno jako *Ius commune*, tj. právo společné evropským státům. Praktické využití římského práva začalo upadat v 19. století, kdy došlo k vydání Code civile r. 1804 Napoleonem Bonapartem a který jako vzor postupně přijala celá kontinentální Evropa. Přínos římského práva však spočívá v tom, že ovlivnilo vývoj a vznik kontinentálního práva a tvoří tak základ evropského právního systému, kde má dosud své místo. Bez základů římského práva lze jen těžko chápat Evropské právo. Římské právo tak položilo základy pro pozdější úpravy občanského práva i u nás.

Občanské právo patří mezi nejstarší, nejvýznamnější a nejobsáhlejší odvětví soukromého práva, v němž jeho účastníci mají rovné postavení. Společenské vztahy upravované občanským právem se bezprostředně dotýkají každého člověka na území České republiky. Lidé do občanskoprávních vztahů vstupují zpravidla každodenně a občanské právo tak provází každého občana po celý život.

Občanské právo tedy tvoří soubor právních pravidel, které vymezují osobní a majetkový statut subjektů – osob a upravují základní vlastnické poměry ve společnosti. Tímto právním principem se řídí fyzické i právnické osoby ve svých vzájemných osobních a majetkových vztazích, založených na vzájemně rovném postavení. Občanské právo vymezuje právní prostředky vzniku, změny a zániku práv a povinností z těchto vztahů.

Nejobecnější třídění lidských a občanských práv a svobod je prováděno na tyto skupiny:

1) Osobní (osobnostní) práva a svobody, kam patří právo na tělesnou a duševní integritu, tj. právo na život a zdraví, dále právo na ochranu občanské cti a lidské důstojnosti, právo na osobní nedotknutelnost, právo na ochranu soukromí zahrnující nedotknutelnost obydlí a ochranu dopravovaných zpráv. Do těchto práv je rovněž řazena svoboda pobytu, svoboda vyznání a právo na soukromé vlastnictví.

2) Práva a svobody politické, které zahrnují svobodu projevu, svobodu tisku, svobodu šíření informací, shromažďovací a spolčovací svoboda a volební práva.

3) Třetí skupinu tvoří ekonomická, sociální a kulturní práva. Jsou sem řazeny právo na práci, právo na vzdělání, právo na sociální zabezpečení a další.

Občanské právo vzhledem ke svému nejobecnějšímu zaměření upravuje skupinu práv osobnostní povahy. Jde o práva, která náležejí fyzické osobě bez bližší specifikace jejího státoobčanského, sociálního nebo ekonomického, resp. kulturního postavení.¹

¹ Jehlička, O. a kol.: Občanský zákoník, 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004

1.1 Pohled na situaci v ČR

Ústavní zákony, které tvoří v současnosti základ ústavního pořádku ČR a které zakotvují hlavní principy všech společenských i občanskoprávních vztahů a v jejich rámci i principy ochrany osobnosti a všeobecného osobnostního práva jsou:

- 1) Ústavní zákon č.1/1993 Sb. Ústava ČR
- 2) Listina základních práv a svobod – přijata usnesením ČNR č. 2/1993 Sb.
- 3) Ústavní zákon č. 4/1993 Sb. o opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR (tzv. recepční norma)

Ústava ČR, jako zákonná norma nejvyšší právní síly deklaruje, že Česká republika je právní stát založený na úctě k právům a svobodám každého člověka a občana. Každý občan může činit co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí nucen činit, co zákon neukládá. Lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.

Listina základních práv a svobod je další právní normou upravující občanská práva. Má velmi vysokou konkrétní úroveň a v mnohých ustanoveních nepotřebuje ke své realizaci prováděcí normy nižší právní síly. Tento fakt je velmi pozitivním pro realizaci záruk ústavnosti a záruk realizace základních práv a svobod.

Zvláštní problematiku tvoří prameny práva vyplývající pro právní řád ČR z přijetí různých mezinárodních dokumentů smluvní povahy. Jedná se především o systém tzv. „evropského práva“ který je vytvářen v oblasti ochrany lidských práv a základních svobod strukturami a mechanismem vytvořeným institucí Rady Evropy. Nejdůležitějším dokumentem Rady Evropy a zároveň dalším pramenem našeho právního řádu je Úmluva o ochraně lidských práv a svobod. Tato „Úmluva“ je určena pro vnitrostátní realizaci. Požaduje od smluvních stran, aby uvedly vnitřní legislativu do souladu s unifikovaným standardem evropské ochrany lidských práv.

Nejdůležitějším formálním pramenem všeobecného osobnostního práva je občanský zákoník č. 40/1964 Sb. ve znění novel, který v ustanoveních §11-§16, v oddíle označeném „Ochrana osobnosti“, upravuje obecný občanskoprávní základ všeobecného osobnostního práva. Občanský zákoník je jeden ze základních zákoníků, které platí v legislativě České republiky. Občanský zákoník v platné právní úpravě z roku 1964 prošel v devadesátých letech 20. století rozsáhlou novelizací. Během jeho vývoje z něj byla vypuštěna řada ustanovení.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů je poměrně novou právní normou, která řeší ochranu osobnostních práv a která byla přijata na základě směrnice vydané Evropským parlamentem. Praktickým důsledkem zákona by měla být do určité míry minimalizace rozsahu shromažďovaných osobních údajů, zejména s ohledem na účel, pro který jsou zpracovávány.

Na komplexní právní úpravě ochrany osobnosti fyzických osob se dále podílejí zejména zákoník práce (zák.č.65/1965 Sb. ve znění novel), zákon o rodině (zák.č.94/1963 Sb.ve znění novel), zákon č.46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), zákon o péči o zdraví lidu (zák.č.20/1965 Sb.ve znění novel) atd. Tyto normy důležitým a nezastupitelným způsobem doplňují generální občanskoprávní úpravu všeobecného osobnostního práva upravenou v občanském zákoníku.

Občanský soudní řád (zák.č.99/1963 Sb. ve znění novel) je v této souvislosti významný hlavně z hlediska úpravy procesu řízení o ochraně osobnosti.

1.2 Ochrana osobnosti a Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod byla přijata usnesením Předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb. dne 16. prosince 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky.

Listina základních práv a svobod je základním pramenem právní úpravy některých zákonů upravujících práva na ochranu osobnosti.

V tomto právním dokumentu je v čl. 10 zakotveno:

- každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno
- každá má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života
- každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě
- nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

Současně je v Listině základních práv a svobod zakotveno v oddílu politických práv v čl. 17 právo na informace:

- Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
- Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.
- Cenzura je nepřípustná.
- Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

- Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.

Ochrana řady osobnostních práv je poskytována rovněž na základě mezinárodních úmluv, např. Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nebo Úmluvy proti mučení.

Listinu základních práv a svobod jsou povinny dodržovat a vymáhat všechny veřejné úřady. Orgánem na ochranu ústavnosti je Ústavní soud.

Judikatura:

Poměr práva na ochranu osobnosti k právu na šíření informací

Čl. 10, čl. 17 Listiny základních práv a svobod

§ 12 odst. 3 obč. zák.

„Při střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv stojících na stejné úrovni, je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého případu zvážily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem druhým.

Z odůvodnění:

Ustanovení § 12 odst. 3 obč. zák. není v rozporu s Ústavou, ústavními zákony ani mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy, zejména s Úmluvou o ochraně lidských práv a svobod (dále jen „Úmluva“). Toto ustanovení umožňuje obrazové snímky bez svolení fyzické osoby pořídít nebo používat přiměřeným způsobem též pro tiskové zpravodajství, avšak za podmínky, že takové použití není v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby (jedná se o tzv. zpravodajskou či reportážní licenci). Jedná se o ustanovení, které má za cíl sladit dvě ústavní práva či svobody, které se mohou za určitých situací dostat do vzájemného konfliktu. Svoboda projevu a právo na informace a jejich šíření zaručené čl. 17 Listiny stojí na straně jedné, na straně druhé pak stojí právo každého na to, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst, jakož i právo na ochranu jeho soukromí (čl. 10 Listiny).

Také čl. 10 Úmluvy jednoznačně formuluje právo na svobodu projevu jako právo, které zahrnuje nejen Svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace, ale obsahuje i povinnosti a odpovědnost, a může proto být omezeno zákonem v rozsahu, který je v demokratické společnosti nezbytný.

Ústavní soud neshledal nic neústavního na názoru soudu, že forma použití (fotografie fyzické osoby v tisku), jeho rozsah i způsob musí vždy odpovídat účelu a dále, že při každém tomto použití musí být vždy šetřena lidská důstojnost dotčené fyzické osoby, neboť jinak jde v těchto případech o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby.“

Nález Ústavního soudu ze dne 9.2.1998 sp.zn. IV.ÚS 154/97, Sb. n.u ÚS, svazek 10, str. 113-117

Poměr práva na ochranu osobnosti k právu na šíření informací

Čl. 10, čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod

§ 11, § 13 obč. zák.

„V konkrétním případě je vždy nezbytné zkoumat míru (intenzitu) tvrzeného porušení základního práva na ochranu osobnosti (osobní cti a dobré pověsti), a to právě v kontextu se svobodou projevu a s právem na informace a se zřetelem na požadavek proporcionality uplatňování těchto práv (a jejich ochrany). Zároveň je nutné, aby příslušný zásah bezprostředně souvisel s porušením chráněného základního práva, tj. aby zde existovala příčinná souvislost mezi nimi.

K zásahu do práva na ochranu osobnosti sice zásadně může dojít i objektivně, tedy s vyloučením zavinění narušitele práva, nicméně každé zveřejnění nepravdivého údaje nemusí automaticky znamenat neoprávněný zásah do osobnostních práv. Takový zásah je dán pouze tehdy, jestliže existuje mezi zásahem a porušením osobnostní sféry příčinná souvislost a jestliže tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou měrou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze.

Podle názoru Ústavního soudu je nutno respektovat určitá specifika běžného periodického tisku, určeného pro informování nejširší veřejnosti (na rozdíl např. od publikací odborných), který v určitých případech musí – především s ohledem na rozsah jednotlivých příspěvků a čtenářský zájem – přistupovat k určitým zjednodušením, a nelze bez dalšího tvrdit, že každé zjednodušení (či zkreslení) musí

nutně vést k zásahu do osobnostních práv dotčených osob. Lze tedy stěží trvat na naprosté přesnosti skutkových tvrzení klást na novináře – ve svých důsledcích – nespílitelné nároky. Významné proto musí být to, aby celkové vyznění určité informace odpovídalo pravdě.

Nález Ústavního soudu ze dne 8.2.2000 sp.zn. I. ÚS 156/99, příloha SR č. 2/2000, str. 13-19“

1.3 Ochrana osobnosti a občanský zákoník

Právo na ochranu osobnosti fyzické osoby upravuje občanský zákoník jako jednotné právo.

Osobnost každé fyzické osoby je vytvářena jednotou jeho složky morální a tělesné. Má-li proto občanské právo v rámci všeobecného osobnostního práva chránit fyzické osoby v plném rozsahu, musí se tato právní ochrana nutně vztahovat nejen na sféru morální, ale i na sféru tělesnou. Proto je dnes ve vyspělých zemích právo na tělesnou integritu uznáváno za jedno z nejvýznamnějších práv, která tvoří část občanskoprávní ochrany osobnosti.²

Do rámce všeobecné úpravy § 11 Občanského zákoníku patří výslovně zakotvené právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

Subjektem práva na ochranu osobnosti může být fyzická osoba, neboť pouze u ní lze v pravém slova smyslu hovořit o osobnosti. Právo na ochranu osobnosti podle § 11n. ObčZ přitom náleží každé fyzické osobě bez rozdílu; náleží tudíž i nezletilé fyzické osobě.

Občansko právní ochrana se poskytuje jen proti takovým jednáním, která jsou objektivně způsobilá přivodit újmu na osobnosti subjektu práva tím, že snižují jeho čest u jiných lidí a tím ohrožují jeho vážnost a uplatnění ve společnosti. Předmětem práva na čest není čest abstraktní, nýbrž výlučně vážnost, jíž subjekt požívá v očích členů společnosti, k níž náleží. Charakteristickou zvláštností práva na čest proti ostatním dílčím právům je skutečnost, že i když toto právo ve svém základu vzniká narozením, resp. již početím fyzické osoby, jeho rozsah se v průběhu života mění. Tak je jeho rozsah u dítěte podstatně omezenější než u dospělého člověka.³

Slovní projev je výrazem osobnosti fyzické osoby. Proto je i právo na slovní projev, které záleží ve výlučném oprávnění uplatnit svůj slovní projev, jedním z práv vyplývajících z obecné ochrany osobnosti. Od tohoto práva je třeba odlišovat právo k záznamům slovního projevu, které se vykytuje ve dvou formách: jako právo k písemnostem a jako právo ke zvukovým záznamům.

² Knap, K. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva, 3. vydání, Praha: Linde, 1996, , ISBN80-7201-029-8, s. 170

³ tamtéž s. 261- 26

Předmětem práva na jméno není jen jméno rodové, nýbrž i jméno vlastní. Vlastní jméno je předmětem tohoto práva buď tehdy, jestliže se pro určitou osobu stalo tak příznačným, že tvoří samo o sobě dostatečný individualizační znak, plnící vlastně obdobnou funkci jako např. pseudonym, anebo v těch případech, kdy je nutným doplňujícím znakem pro individualizaci určité osoby.

Předmětem práva na jméno je i jméno krycí, jehož je používáno zejména v literární, vědecké a umělecké činnosti. Obsahem práva na jméno je výlučné právo fyzické osoby mít a užívat ke svému označení jména, disponovat jím a bránit tomu, aby někdo jiný, ať již k jakémukoliv účelu, jejího jména neoprávněně užíval.

Právo na podobu (právo na zachycení vlastní podoby zobrazením), jehož předmětem je podoba fyzické osoby individualizovaná zejména charakteristickými rysy jeho postavy a tváře jako jedna z hodnot osobnosti jednotlivce, je spojeno s právem k podobizně, kterým je právo, jehož předmětem je podobizna, tj. hmotné zachycení podoby člověka. Na rozdíl od práva na podobu, která vzniká již narozením každé fyzické osoby, vzniká právo k podobizně až okamžikem, kdy je podoba na podobizně zachycená již individualizovaná. To platí i tehdy, kdyby podobizna sama nebyla dohotovená.⁴

Pojem osobní svobody je poměrně široký a zahrnuje vedle nedotknutelnosti vlastní osobní svobody i svobodu pohybu a pobytu, svobodu volby zaměstnání aj. Stejně jako právo na tělesnou integritu má i obsah práva na osobní svobodu složku negativní (všeobecné a záповědní právo zásahů jiných subjektů) i pozitivní (právo užívací a dispoziční).⁵

Subjekty všeobecného osobnostního práva mohou být na straně oprávněných subjektů pouze fyzické osoby a na straně povinných subjektů jimi mohou být, jak osoby fyzické, tak osoby právnické, tedy i stát. Úprava postavení právnických osob a ochrany jejich „osobnosti“ na straně subjektů oprávněných je obsažena zejm. v obchodním zákoníku č. 513/1991 Sb.

4 tamtéž, s. 245

5 tamtéž, s. 230

Dle ustanovení § 12 občanského zákoníku písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejich projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením.

Svolení není třeba, použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo obrazové a zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona. Podobizny, obrazové snímky a zvukové záznamy se mohou bez svolení

fyzické osoby pořídit nebo použít přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství.

Ani takové použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby.

Toto ustanovení chrání jednak osobní aspekty osobnosti člověka a dále projevy člověka osobní povahy. Jde jednak o zachycení stránek lidské osobnosti (podobizny, obrazové snímky atd.) na hmotných nosičích, jednak zachycení projevů osobní povahy lidské bytosti na podobných nosičích.

Na rozdíl od integrálních součástí lidské osobnosti, jak jsou chráněny v § 11, § 12 chrání jednotlivé hodnoty lidské osobnosti tehdy, jestliže došlo na jejich zachycení na hmotný nosič.

Jedná se o stránky i o projevy lidské osobnosti osobní povahy, u nichž není důležité, zda jsou projevem originální tvůrčí duševní činnosti nebo nikoliv. Předmětem ochrany však není hmotný nosič, na kterém je zachycena stránka lidské osobnosti nebo projev osobní povahy lidské osobnosti, nýbrž zachycená myšlenková stránka lidské osobnosti nebo projevu osobní povahy jak z hlediska formy, tak z hlediska obsahu. Majetková práva k hmotným nosičům a osobní práva na nich zachycená nemusí náležet téže osobě (korespondence, zvukové, obrazové a jiné záznamy pořízené osobou odlišnou od osoby, jejíž stránky nebo projevy lidské osobnosti jsou na nosiči zachyceny apod.)

Zatímco při zachycení podoby člověka náleží ochrana osobního práva zobrazené fyzické osobě, písemnosti osobní povahy, případně zvukové záznamy a podobné způsoby zachycení projevů lidské osobnosti jsou předmětem ochrany, která náleží osobě – jak osobě, o jejíž projev osobní povahy nebo zvukový záznam jde, tak osobám, kterých se projevy osobní povahy, např. zvukový záznam, apod. obsahově týkají.

Pokud půjde o použití obrazového záznamu v reklamě, je třeba konstatovat, že na reklamu se nevztahuje žádná ze zákonných licencí upravených v § 13 odst. 2 a 3 občanského zákoníku. Právě otázka použití snímku bude důležitá a měla by být s konkrétní osobou projednána. Souhlas k použití je vhodné získat v písemné formě. Tento souhlas může také být různě podmíněn, např. honorářem.

V souvislosti s obrazovým snímkem může být kromě práva na soukromí také zasaženo i do jiných dílčích osobnostních práv, např. práva na podobu, práva na občanskou čest, lidskou důstojnost a další. Na tomto místě je možné uvést příklad reklamy na různé prostředky na hubnutí, či různé diety.

Mediálně známí umělci, sportovci atd. patří mezi tak zvané osobnosti veřejného zájmu ztrácejí proto „právo na vlastní tvář“ a některé další projevy osobnosti, jak vyplývá z § 12 odst. 3 Obč.Z. Na všechny typy fyzických osob se sice vztahuje stejná zákonná úprava, z logiky věci je však ochrana soukromí tzv. prominentů užší. Informace o soukromí veřejně činné osoby mohou být vzhledem k jejich spojení s veřejnou činností předmětem oprávněného zájmu veřejnosti. Takováto osoba se vstupem do veřejného života dobrovolně otvírá veřejnému zkoumání svých slov a aktivit, musí počítat s kritikou a zájmem mj. médií. Soudní praxe vč. judikatury Ústavního soudu ČR vychází ze zásady, že osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, mediální hvězdy aj., musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané a měřítko posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů jsou v jejich případech mnohem měkčí ve prospěch novinářů a jiných původců příslušných výroků o jejich soukromí. I u osob veřejného zájmu však existují určité meze a hranice jejich soukromí, za které nelze zajít, tyto hranice se zásadně zkoumají případ od případu. Ve sporech na ochranu osobnosti, vedených osobami veřejného zájmu, se přísnější měřítko projevuje zejména tím, že i v případě zjevného porušení práva na ochranu osobnosti mají za následek přiznání poměrně nízkého zadostiučinění v penězích.

O neoprávněné reklamní použití cizího jména, snímku, hlasu se jedná vždy, když by mohl být vyvolán dojem, že jejich majitel s něčím takovým souhlasil. Není přitom podstatné, zda takové použití osobnostních atributů mělo zlehčující charakter, Chrání se zde určitý druh vlastnických práv, která lze majetkově využívat.

Postmortální ochrana

Právo na ochranu osobnosti občana jako právo nemajetkové, ryze osobní povahy, zaniká smrtí občana (§ 7 odst. 2 obč. zák.) a nepřechází tedy smrtí občana na dědice a nestává se předmětem dědění. Podle ustanovení § 15 odst. 1 obč. zák. přísluší však uplatňovat právo na ochranu osobnosti občana i po jeho smrti jeho manželů a dětem, a není-li jich, jeho rodičům.

Výčet těchto osob je uveden v zákoně taxativně, nelze jej tedy rozšířit na další osoby. Zákon přiznává oprávnění uplatnit právo na ochranu osobnosti zemřelého jednak jeho manželů a jednak dětem. Teprve není-li jich, přísluší toto právo jeho rodičům. Jde o uplatnění práva na ochranu osobnosti zemřelého proti zásahu směřujícímu proti jeho osobnosti, ať byl neoprávněný zásah veden ještě za jeho života nebo až po jeho smrti.

Promlčení práva na ochranu osobnosti

Podle ustanovení § 100 odst. 2, § 106 obč. zák. se promlčují všechna práva majetková s výslovně uvedenými výjimkami.

Nepromlčují se tedy nemajetková práva, mezi něž je nutno zařadit jako právo ryze osobní povahy i právo na ochranu osobnosti občana podle ustanovení § 11 a násl. obč. zák.

Promlčuje se však právo na náhradu škody způsobené neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti (§ 16 obč. zák.), protože jde o majetkové právo. Promlčecí doba se řídí ustanovením § 106 obč. zák.

Právní úprava ochrany osobnosti je rovněž zmíněna v tiskovém zákoně, zákoníku práce, trestním zákoně a přestupkovém zákoně. Vytvořit úplný přehled osobnostních práv je velmi obtížné, protože rozsah práv se mění a stále se rozšiřuje. Například ještě v polovině 20. století nebyla přiznávána ochrana právu fyzické osoby na důvěrnost jejích osobních údajů. Toto právo začalo být chráněno s nástupem masového marketingu a agresivních marketingových kampaní maloobchodních řetězců.

Judikatura

Obsah práva na soukromí

§ 11 obč. zák.

„Jestliže mezi fyzickými osobami existují sociální, morální, citové a kulturní vztahy vytvořené v rámci jejich soukromého a rodinného života, může porušením práva na život jedné z nich dojít k neoprávněnému zásahu do práva na soukromí druhé z těchto osob. Právo na soukromí totiž zahrnuje i právo fyzické osoby vytvořit a udržovat vztahy s jinými lidskými bytostmi, zejména v citové oblasti, aby tak fyzická osoba mohla rozvíjet a naplňovat vlastní osobnost. Protiprávní narušení těchto vztahů ze strany jiného představuje neoprávněný zásah do práva na soukromý a rodinný život fyzické osoby.“

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23.1.1998 sp. zn. 23 C 52/96, PR č. 5/1998, str. 258-260

Obsah práva na soukromí

Čl. 8 Úmluvy

Čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

§ 11 obč. zák.

„Ústavní soud nesdílí zúžené pojetí práva na ochranu osobnosti, které je odrazem konstrukce občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a poukazuje na rozhodnutí Evropské komise a Evropského soudu pro lidská práva týkající se interpretace a aplikace čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, z níž zdůrazňuje především myšlenku, že respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi. Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými., když součástí rodinného života jsou nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost). Respektování takto pojatého rodinného života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.“

Nález ústavního soudu ze dne 1.3.2000 sp.zn. II.ÚS 517/99, příloha SR „Z aktuálních nálezů Ústavního soudu“ č. 3/2000, str. 33

Obsah práva na soukromí

§ 11, § 12 obč. zák.

§ 120, § 125, § 132 o.s.ř.

„Navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřípustný neprovede. Nepřípustným důkazem je proto i záznam telefonického rozhovoru, který byl pořízen bez vědomí hovořících osob.“

R 39/1999

Porušení práva na ochranu fyzické osoby neoprávněným pořízením záznamu jejího projevu osobní povahy

§ 12 odst. 1 a 2 obč. zák.

§ 125 o.s.ř.

„Jednání spočívající v pořizování záznamů projevů fyzické osoby osobní povahy za tím účelem, aby si jednající opatřil důkazy pro správní, soudní či jiné řízení, porušuje právo na ochranu osobnosti fyzické osoby. Ustanovení procesních předpisů o tom, že za důkaz mohou v řízení sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci (např. §125 o.s.ř., § 34 odst. 1 správního řádu), pouze umožňují provedení takových důkazů v řízení před příslušným státním orgánem (vytvářejí tedy zákonnou úřední licenci k použití projevů fyzické osoby osobní povahy v důkazním řízení), ale nijak nezbavují toho, kdo je pořídil, odpovědnosti za jejich neoprávněné pořízení.“

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15.4.1997, sp. Zn. 23 C 3/97, SR č. 6/1997, str. 147.

Smrt oprávněného subjektu

§ 13 obč. zákoníku

„Povinnost poskytnout zadostiučinění podle ustanovení § 13 oč. Zák. je osobně spjata s osobou, která se neoprávněného zásahu do osobnostních práv fyzické osoby dopustila. Má tedy osobní charakter a proto zaniká smrtí takovéto osoby.“

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6.4. 1995, sp.zn. 1 Co 338/94, PR č. 10/1995, str. 420

1.4 Ochrana osobnosti a zákon o ochraně osobních údajů

V Českém právním řádu je zakotven zákon o ochraně osobních údajů, který zajišťuje právo každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí. Upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států. Zákon se vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci a také fyzické a právnické osoby.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, v platném znění, byl přijat k realizaci směrnice č. 95/46EC Evropského parlamentu a Rady z roku 1995 o ochraně jednotlivců ve vztahu ke zpracování osobních dat a úmluvy č. 108 Rady Evropy na ochranu osob ve vztahu k automatizovanému zpracování dat z roku 1981. Praktickým důsledkem zákona by měla být do určité míry minimalizace rozsahu shromažďovaných osobních údajů, zejména s ohledem na přiměřenost ve vztahu k účelu, pro který jsou zpracovávány. Zvláště orgány státu by měly mít na zřeteli skutečnost, že zpracovávání osobních údajů jejich ochrana jsou činnosti finančně velmi nákladné a v každém jednotlivém případě vážit, které osobní údaje jsou pro fungování státu nezbytné, případně zda nejsou pořizovány duplicitně a tedy i duplicitně chráněny.⁶

Zákon se vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, jakož i fyzické a právnické osoby. Zákon je poměrně obsáhlý a proto postačí vymezit základní principy ochrany osobních údajů.

Správce je podle zákona každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Správce může zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů. Bez tohoto souhlasu je může zpracovávat např. jen tehdy, jestliže provádí zpracování nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce. Správce je např. povinen stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovány, stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů a zpracovat pouze přesné osobní údaje, které získal v souladu se zákonem apod.

⁶ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, obecná část

Každý subjekt údajů, který zjistí nebo se domnívá, že správce nebo zpracovatel provádí zpracování jeho osobních údajů, které jsou v rozporu s ochranou soukromého a osobního života subjektu údajů nebo v rozporu se zákonem, zejména jsou-li osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování, může požádat může požádat správce nebo zpracovatele o vysvětlení, a dále požadovat, aby správce nebo zpracovatel odstranil vzniklý stav. Zejména se může jednat o blokování, provedení opravy, doplnění nebo likvidaci osobních údajů.

Pokud vznikla v důsledku zpracování osobních údajů jiná než majetková újma, postupuje se při uplatňování jejího nároku podle zvláštního zákona, kterým bude v těchto souvislostech nejspíš občanský zákoník, případně občanský soudní řád.

Zákonem je zřízen **Úřad pro ochranu osobních údajů**; jedná se o nezávislý orgán. Úřad provádí dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů, vede registr zpracování osobních údajů, přijímá podněty a stížnosti na porušené povinnosti stanovených zákonem při zpracování osobních údajů a informuje o jejich vyřízení, zpracovává a veřejnosti zpřístupňuje výroční zprávu o své činnosti, vykonává další působnosti stanovené zákonem, projednává přestupky a jiné správní delikty a uděluje pokuty, zajišťuje plnění požadavků vyplývajících z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, poskytuje konzultace v oblasti ochrany osobních údajů aj.

Úřad pro ochranu osobních údajů vykonává činnost v těchto oblastech:

- Působnost v oblasti ochrany osobních údajů - je vymezena v §2 a v § 29 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Pro některé zvláštní agendy je působnost vymezena ve zvláštních právních předpisech. Úřad při výkonu správních činností postupuje podle zákona č. 101/2000 Sb. a podle obecného procesního předpisu - zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.
- Dozor nad dodržováním povinností při zpracování osobních údajů v oblasti elektronických komunikací - zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), v § 87 odst. 3 stanoví, že dozor nad dodržováním povinností při zpracování osobních údajů podle tohoto zákona vykonává Úřad pro ochranu osobních údajů.

- Dozor nad dodržováním povinností při šíření obchodních sdělení - zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), v § 10 odst. 1 stanoví, že pro šíření obchodních sdělení je orgánem příslušným k výkonu dozoru nad dodržováním tohoto zákona Úřad pro ochranu osobních údajů. Podle § 12 odst 5 orgán dozoru ukládá a vybírá pokuty za správní delikty podle tohoto zákona.
- Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb. , o provozování rozhlasového a televizního vysílání, v § 7 odst. 1 písm. f) stanoví, že pro nevyžádanou reklamu šířenou elektronickými prostředky je orgánem příslušným k výkonu dozoru nad dodržováním tohoto zákona Úřad pro ochranu osobních údajů.
- Projednávání správních deliktů v oblastech zvláštních zpracování osobních údajů.

1.5 Právní prostředky ochrany osobnosti

Právní prostředky ochrany osobnosti fyzických osob i právnických osob jsou v podstatě obdobné. Poškozená osoba má právo domáhat se:

- aby bylo upuštěno takového jednání
- aby byly odstraněny následky zásahů
- aby bylo učiněno přiměřené zadostiučinění, např. omluva
- náhrady vzniklé škody

U fyzických osob může být požadována tzv. nemajetková újma v penězích pouze v případě, že by se nepeněžitě zadostiučinění nejevilo jako dostatečné, zejména pokud byla ve značné míře snížena důstojnost osoby ve společnosti.

Právo se uplatňuje civilní žalobou u krajského soudu příslušného podle bydliště, nebo sídla žalovaného. Žaloby na ochranu osobnosti týkající se publikační činnosti nebo obsahu vysílání, směřují proti vydavateli tiskovin a provozovateli vysílání, protože jsou za tuto činnost odpovědní. Žaloby nesměřují proti jednotlivým redaktorům. Pokud soud shledá žalobu jako důvodnou, uloží osobě, která se porušení práva dopustila, povinnost splnit některý z výše uvedených nároků. Například uloží povinnost zdržet se dalších zásahů do práv (např. zveřejňování nepravdivých údajů o určité osobě), omluvit se poškozenému, v krajním případě zaplatit nemajetkovou újmu v penězích. Dále soud může uložit náhradu škody, pokud ji žalobce uplatňuje a prokáže. Soudní praxe v České republice dosud přiznává nemajetkovou újmu v penězích jen ve skutečně závažných případech a v relativně malé výši. To je také pravděpodobně hlavní příčinou toho, že se některé druhy médií neobávají zveřejňovat informace, ve kterých skutečně dochází k porušení práv na ochranu osobnosti.

V minulosti soudy často odmítaly přiznat poškozeným náhradu nákladů řízení, pokud bylo poškozeným vyhověno, tak pouze z části a bez povinnosti zaplatit peněžitou náhradu škůdcem. Vznikala tak situace, že si poškozený hradil náklady na omluvu. Tato situace byla změněna a nyní soudy přiznávají náklady řízení i v případech, že žalobě je vyhověno pouze z části.

Judikatura

K žalobě na zdržení se zásahů do osobnostních práv

§ 13 odst. 1 obč. zák.

„Nezbytnou podmínkou pro úspěšné domáhání se upuštění (zdržení se) od neoprávněného do osobnosti fyzické osoby podle § 13 odst. 1 obč. zák. je, aby neoprávněný zásah trval, popřípadě aby existovalo bezprostřední nebezpečí (hrozba) jeho uskutečnění či opakování v budoucnu. Z toho plyne, že právní prostředek tohoto druhu nemá místo tam, kde neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby byl již ukončen (dokonán) netrval, popřípadě jde neexistuje žádné bezprostřední nebezpečí (hrozba) jeho uskutečnění či opakování v budoucnu. Tím tento občanskoprávní prostředek, který směřuje j tomu, aby žalovaný upustil od neoprávněného zásahu, a tak bylo zabráněno újmě na osobnosti fyzické osoby, nabývá výrazně preventivního charakteru.“

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15.4.1997 sp.zn. 23 C 3/07, SR č. 6/1997, str. 148.

K žalobě na odstranění následků zásahu do osobnostních práv

§ 13 odst. 1 obč. zák.

„Neoprávněný zásah zpravidla způsobí takové následky vůči osobnosti občana na veřejnosti, že postižený občan má pochopitelně zvláštní zájem na jejich urychleném odstranění. V žalobním návrhu bude tedy postižený navrhopat takový způsob odstranění následků, který se bude jevit činným a neoprávněnému zásahu přiměřeným. Předpokladem pro použití tohoto prostředku ochrany ovšem bude, že následky zásahu trvají (i když zásah sám již pominul) a že je lze přijatelným způsobem odstranit. Způsob odstranění následků bývá velmi rozdílný podle konkrétních případů a jeho volba musí vždy odpovídat obsahu, formě i rozsahu neoprávněného zásahu. Postižený má zájem na úplném odstranění následků tak, aby byl obnoven stav, který zde byl před počátkem zásahu. Je tedy povinností soudů náležitě posuzovat přiměřenost a vykonatelnost navrženého způsobu odstranění následků zásahu. Přitom soudy musí hledět na možnost vykonat výrok rozhodnutí prostředky soudního výkonu rozhodnutí.“

Žaloba na přiměřené zadostiučinění

§ 13 obč. zák.

§ 79 odst. 1 o.s.ř.

„Řízení o ochranu osobnosti je návrhové řízení. S odkazem na ustanovení § 79 odst. 1 o.s.ř. proto musí být ze žaloby patrné i to, jaké konkrétní výše zadostiučinění v penězích se žalobce domáhá. Požadovaná výše peněžitého zadostiučinění pak tvoří maximální částku, kterou soud může přiznat.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.7.1995 sp.zn. 1 Co 174/95, PR č. 10/1995, str. 421.

Z odůvodnění:

Výše přiznaného zadostiučinění v penězích je závislá na úvaze soudu, který při jejím stanovení přihlíží zásadně k hlediskům uvedeným v ustanovení § 13 obč. zák. Pro určení výše zadostiučinění v penězích je však rozhodující návrh samotné postižené fyzické osoby. Nelze přehlédnout, že řízení o ochranu osobnosti je návrhové řízení a s odkazem na ustanovení § 79 odst. 1 o.s.ř. musí být ze žaloby patrné čeho se žalobce domáhá, tedy v dané věci, jaké konkrétní výše zadostiučinění v penězích se domáhá. Požadovaná výše peněžitého zadostiučinění pak tvoří maximální hranici, kterou soud může přiznat. To, že výši náhrady podle ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák. určuje soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo, nebrání soudu, aby postižené fyzické osobě za účelem přiměřeného vyvážení a zmírnění vzniklé nemajetkové újmy přiznal méně, než požaduje, popřípadě její návrh v tomto směru zamítl zcela jako nedůvodný.“

Žaloba o náhradu nemajetkové újmy v penězích

§ 13 obč. zák.

„Při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy (§ 13 odst. 2 obč. zák.) musí mít soud prokázáno, že jsou tu okolnosti dokládající, že v konkrétním případě nestačí zadostiučinění podle ustanovení § 13 odst. 1 obč.zák., a to zejména z hlediska intenzity, trvání a rozsahu a nepříznivých následků vzniklých žalobci vzhledem na postavení žalobce v rodině a společnosti.“

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31.3.1993 sp.zn. 5 Co 18/93, R 21/9

1.6 Ochrana osobnosti v zahraničí

Stávající legislativa EU upravující oblast informační bezpečnosti je tvořena třemi pilíři:

- 1) ochrana osobnosti, osobních údajů a soukromí
- 2) elektronický podpis
- 3) ochrana informační struktury a boj s počítačovým zločinem

Ochrana osobnosti, osobních údajů a soukromí – v souladu s Chartou základních práv EU, která zdůrazňuje právo na soukromí a ochranu osobnosti každého jednotlivce, je legislativa upravující tuto oblast velmi rozvinutá. Následující chronologicky seřazené právní předpisy regulují tuto oblast:

- Direktiva Evropského parlamentu a Rady 95/46/EC o ochraně jednotlivců v souvislosti se zpracováním osobních údajů a s volným pohybem těchto údajů. Tato direktiva z r. 1995 je základní normou EU v oblasti právní úpravy zpracování osobních údajů a jejich ochrany. Jejím cílem je harmonizace ochrany osobních údajů v členských státech EU a úprava poskytování těchto informací do zemí mimo EU.
- Direktiva Evropského parlamentu a Rady 97/66/EC o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v oblasti telekomunikací. Direktiva se vztahuje na zpracování osobních údajů ve veřejných telekomunikačních sítích.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady 45/2001 o ochraně jednotlivců s ohledem na zpracování osobních údajů orgány EU a volném pohybu těchto údajů. Cílem nařízení je chránit svobodu jednotlivce a jeho základní práva a to ve vztahu ke zpracování osobních údajů všemi orgány a institucemi založenými EU. Nařízení ukládá těmto institucím zpracovávajícím osobní údaje občanů členských států, že musí dotčeným občanům umožnit výkon jejich práv, mezi které patří právo na informaci, zda jsou jejich údaje zpracovávány a na důvod zpracování, dále právo na opravu nepřesných či nekompletních údajů a právo na blokaci či výmaz údajů za stanovených podmínek.
- Rozhodnutí Komise 2001/497/EC o standardních smluvních podmínkách pro přenos osobních údajů zpracovatelům umístěným ve třetích zemích, za použití Direktivy 95/46/EC. Rozhodnutí definuje standardní smluvní podmínky pro přenos osobních údajů do třetích zemí, které jsou považovány za odpovídající úroveň ochrany

- Direktiva Evropského parlamentu a Rady 2002/58/EC o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v oblasti elektronických komunikací.

Přestože by národní zákony o ochraně údajů měly být v rámci EU do značné míry podobné, existuje mezi nimi celá řada rozdílů. V důsledku rozvoje tzv. informační společnosti se zpracování osobních údajů rozšiřuje bez ohledu na hranice států a údaje týkající se občanů jednoho členského státu jsou ve stále větší míře zpracovávány i v jiných členských státech. K tomu, aby bylo možné odstranit překážky bránící volnému pohybu informací a zároveň zajistit ochranu práva na soukromí, slouží Směrnice 95/46/EC Evropského parlamentu a Rady z 24. 10. 1995 o ochraně jednotlivců ve vztahu ke zpracování osobních dat a o volném pohybu těchto dat. Právo na soukromí občanů je tak odpovídajícím způsobem chráněno na území celé Evropské unie. V roce 1998 bylo patnáct členských států vyzváno, aby uvedlo v soulad národní legislativu s uvedenou směrnicí.

Mezi členské státy EU, které přijaly zákon na ochranu osobních údajů mezi prvními je Belgie, Řecko, Itálie, Portugalsko, Švédsko, Finsko a Velká Británie. Ve Švédsku platil zákon chránící osobní údaje již v roce 1973. Licence nezbytná k nakládání s osobními údaji je uzákoněna ve Francii od roku 1978. V Dánsku platí dokonce dva zákony o ochraně osobních dat. Jeden zákon pojednává o osobních údajích ve veřejném sektoru, druhý o osobních údajích v soukromém sektoru. Dánsko má jeden z nejpřísnějších režimů kontroly toků dat přes hranice v soukromém sektoru. Norsko přijalo tuto právní normu v roce 1978, stejně jako Rakousko. Mezi další státy, které přijaly nový zákon o ochraně dat, se řadí Lucembursko, Island, Německo, Nizozemsko, Španělsko. Italský zákon z roku 1995 byl jako jeden z prvních uznán za slučitelný se směrnicí a vztahuje se na jakékoliv zpracování osobních údajů.

2. Média a ochrana osobnosti

Zásah do osobnostní sféry jedince prostřednictvím médií má zcela jistě dopad na jeho psychickou integritu. Jedinec se může cítit dotčen na svých osobnostních právech, zejména pak právu na soukromí.

Z hlediska posuzovaného problému je nejdůležitější § 12 odst. 3 občanského zákoníku, kde je uvedeno: „Podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy se mohou bez svolení fyzické osoby pořídit nebo použít přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství. Ani takové použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby.“ Jedná se o tzv. zpravodajskou či reportážní licenci.

Z uvedeného vyplývá, že například pro televizní zpravodajství a samozřejmě nejen pro ně, lze pořídit podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy bez svolení fyzické osoby. To znamená, že k natáčení pro televizní zpravodajství není třeba souhlas dané osoby. Jelikož k pořizování obrazového a zvukového záznamu není třeba svolení fyzické osoby, nelze z toho již vůbec již vůbec dovodit, že by natáčení muselo ustát v případě, že daná fyzická osoba si nepřeje být natáčena, nebo že by natočený materiál musel být vymazán. To však platí za podmínky, že použití obrazového a zvukového materiálu, nebude v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby.

Problémem je určení hranice, kdy již půjde o oprávněné zájmy fyzické osoby a kdy ještě ne. Dochází ke střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv, jež jsou na stejné úrovni. zájmy fyzické osoby. Ustanovení § 12 odst. 3 občanského zákoníku má za cíl sladit dvě ústavní práva či svobody, které se mohou za určitých situací dostat do vzájemného konfliktu. Svoboda projevu a právo na informace a jejich šíření, zaručené čl. 17 Listiny, stojí na straně jedné, na straně druhé pak stojí právo každého na to, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst, jakož i právo na ochranu soukromí zakotvené v čl. 10 Listiny.

V každém individuálním případě, je potřeba zvážit, zda použití obrazového a zvukového záznamu, jeho forma, rozsah i způsob odpovídá účelu a zda při každém použití je šetřena lidská důstojnost dotčené osoby fyzické osoby, protože jinak by mohlo jít o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby. Na druhou stranu je třeba

si uvědomit, že zpravodajství má důležitou úlohu jako jeden z garantů právního státu a demokracie.

V této souvislosti je na místě zmínit, jak je to s osobními údaji tj. i osobnostními právy v režimu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění. Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, územně samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce, na něž se také často obrací pracovníci médií s žádostí o poskytnutí informací, mající souvislost s některou konkrétní osobou. V takovém případě ustanovení § 8a a 8b stanoví, že *informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje povinný subjekt poskytne jen v souladu s právními předpisy, upravujícími jejich ochranu* (zejména tedy občanský zákoník a zákon na ochranu osobních údajů). *Povinný subjekt poskytne základní osobní údaje o osobě, které poskytl veřejné prostředky. Základní osobní údaje se poskytnou pouze v tomto rozsahu: jméno, příjmení, rok narození, obec, kde má příjemce trvalý pobyt, výše, účel a podmínky poskytnutých veřejných prostředků.*

Zákonnou normou, která řeší tuto problematiku je zákon o č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, v platném znění, kde je v § 35 upraveno právo na odpověď, pro případy, kdy bylo v rozhlasovém nebo televizním vysílání zveřejněno sdělení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby anebo jména, či dobré pověsti určité právnické osoby. Provozovatel vysílání je povinen na žádost této osoby odpověď zveřejnit.

Rovněž zákon č. 46/2000 Sb. tzv. tiskový zákon zakotvuje v § 10 – 14 právo na odpověď a dodatečné sdělení.

Judikatura:

Odpovědnost vydavatele periodického tisku za zásah do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby

§ 11, § 13 odst. 2 a 3 obč. zák.

„Vydavatel periodického tisku může do občanské cti a důstojnosti fyzické osoby neoprávněně zasáhnout zveřejněním difamujících skutkových tvrzení (zejména zveřejněním nepravdivých skutečností) týkajících se fyzické osoby či publikací nepřipustných hodnotících úsudků o této osobě (nepřipustnou kritikou občana či jeho

jednání) nejen v publicistickém útvaru vyjadřujícím stanovisko sdělovacího prostředku či jeho redaktora, ale i v článku, který stanovisko listu ani autora nevyjadřuje pokud jsou v něm obsaženy údaje, jež jsou objektivně způsobilé zasáhnout do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby.

Vydavatel periodického tisku se nemůže zprostit své odpovědnosti za zásah do práva na ochranu osobnosti občana poukazem na to, že autorem difamujících výroků o něm publikovaných ve sdělovacím prostředku je osoba odlišná od vydavatele a jeho redaktora – autora článku.

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 2.7.1997 sp.zn. 23 C 102/96, PR č. 11/1997, str. 592

Z odůvodnění:

Vydavatel odpovídá za obsah vydání periodického tisku podle § 10 odst. 1 a § 16 odst. 3 zákona č. 81/1966 Sb. o periodickém tisku a ostatních hromadných informačních prostředcích, ve znění pozdějších předpisů a je vždy jeho věcí, aby před publikací údaje o fyzické osobě či jejího hodnocení posoudil, zda zveřejnění těchto údajů nebo hodnocení může zasáhnout do práva na ochranu osobnosti dotčené fyzické osoby. Jestliže tedy někdo uvede redaktorovi periodického tisku difamující údaj o jiné fyzické osobě a tisk tento údaj zveřejní, nelze úspěšně tvrdit, že tento zásah do osobnostních práv fyzické osoby nese odpovědnost jen autor výroku a nikoliv vydavatel periodického tisku, který svůj odstup od difamujícího výroku případně při jeho publikaci náležitě vyjádřil (např. použitím přímé řeči autora výroku). Je třeba vzít v úvahu, že sdělením difamujícího údaje autorem redaktorovi tisku může dojít ke snížení vážnosti a důstojnosti fyzické osoby v očích redaktora, ovšem publikací daného údaje v periodickém tisku již ke stejnému následku dochází ve vztahu ke značnému množství čtenářů tisku.“

2.1 Reklama

Existuje mnoho definic reklamy, ale to co mají společné je, že jde o komunikaci mezi zadavatelem a tím, komu jsou služby nebo nabízený produkt určeny, prostřednictvím média s komerčním cílem. Stručně řečeno, jde o určitou formu komunikace s obchodním záměrem.

Podle zákona se reklamou rozumí oznámení, provedení či jiná prezentace, šířené zejména komunikačními médii, mající za cíl podporu podnikatelské činnosti, zejména podporu spotřeby nebo prodeje zboží, výstavby, pronájmu nebo prodeje nemovitostí, prodeje nebo využití práv nebo závazků, podporu poskytování služeb, propagaci ochranné známky, pokud není stanoveno jinak.

V současné době je reklama každodenní součástí života celé společnosti. Reklama prošla u nás za posledních deset let bouřlivým vývojem a stala se odvětvím s dalekosáhlými důsledky projevujícími se i v oblasti ochrany osobnosti.

Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, platném znění, definuje pojem reklamy i prostředky umožňující její šíření.

„Reklama může být neetická, škodlivá formálně a materiálně. Formálně tím, že např. klame, zavádí, působí na podvědomí, manipuluje s člověkem, zneužívá psychologické a filozofické poznatky o člověku, aby ho mohla ovlivňovat, ovládat. Materiálně tím, že nabízí zboží, které samo je eticky problematické, nebo tím, že vzbuzuje potřeby, které jsou eticky problematické. Může tedy jít o reklamu, která je formálně správná, ale její ekonomický nebo lidský dopad je škodlivý. Typickým příkladem je reklama na alkohol a cigarety.

Může nastat i případ, kdy reklama sama je eticky neutrální, ale stává se nástrojem sil, které jsou neetické, např. nekalé hospodářské soutěže. Také se mluví o tom, že sama hospodářská soutěž, tedy princip konkurence, je něco neetického, nebo že konkurence je od určitého stupně neefektivní, zbytečná, nebo dokonce kontraproduktivní. Reklama je v tomto případě jen zbytečným plýtváním. Neetické je ale i to, že náklady na reklamu, byť i eticky správnou, se ve firemním účetnictví započítávají do nákladů, čímž se promítnou do ceny a zákazník je pak nucen platit za reklam, kterou si neobjednal.

Obrazové snímky kterékoliv fyzické osoby (např. jako nakupujícího, hosta v restauraci) mohou být k reklamním účelům použity jen se svolením této osoby (§ 12 odst. 1 občanského zákoníku).

Reklamu je možné rozlišovat na zjevnou a skrytou. Za reklamu zjevnou se považuje přímá prezentace na reklamním nosiči, kdy je s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že jde o reklamu (například uvádění reklam v televizi v běžném vysílacím čase). O reklamu skrytou jde tehdy, když je reklamní prezentace prováděna nepřímou, prostřednictvím jiných forem sdělení, než je reklama a reklama z těchto forem není zcela zřejmá. V tomto smyslu jsou skrytou reklamou například různé spotřebitelské testy, využívající při srovnávání vzájemně nesrovnatelné zboží nebo testující pouze jeden druh zboží a dále skryté reklamy obsažené v reportážích, rozhovorech, uměleckých, nebo vědeckých dílech.

Zásahem do osobnosti fyzické osoby, která je nositelem reklamy, může být neoprávněné užití jejího osobnostního substrátu v reklamě, např. může jít o zásah do práva na jméno nebo práva na podobu, kdy jméno nebo podoba fyzické osoby jsou neoprávněně v reklamě užity.⁷

Z hlediska ochrany osobnosti pak není bez významu, že na takových snímcích může být jednotlivec zachycen v situaci pro něj tím či oním způsobem nežádoucí. Pokud takové fotografické záběry lze podle § 12 odst. 3 občanského zákoníku použít k žurnalistickým účelům, nelze s nimi bez souhlasu dotčených operovat v reklamě.

V reklamní praxi se poměrně často operuje s dopisy vděčných či spokojených zákazníků. Mnohdy se jedná o anonymní formu – „tisíce děkovních dopisů“. Toto může být posuzováno jako klamavá reklama, nebo obvyklé reklamní přehánění. Většinou se jedná o dopisy smyšlené. Pokud jsou dopisy tohoto typu skutečně napsané jednotlivci, dají se k reklamním účelům použít jen se souhlasem jejich autora. V opačném případě může dojít k zásahu do osobnostních práv podle § 11 občanského zákoníku.

V současnosti působí v České republice tyto významnější autoregulační orgány a instituty mediální sféry: Rada pro reklamu (sdružení reklamních agentur), Syndikát novinářů ČR, Unie vydavatelů denního tisku Asociace provozovatelů soukromého vysílání, instituty redakčních kodexů.

⁷ Švaňhal, R.: Ochrana osobnosti fyzických osob, Právní rozhedy, ročník 2000, číslo 2000, číslo 9, s. 388-389

2.2 Vliv médií na veřejné mínění

Zájem odborné i laické veřejnosti o fungování médií, úsilí zákonodárců o regulaci mediální komunikace, snahy politiků o proniknutí do médií a lobbistů o ovlivnění médií, stejně jako nakupování reklamní plochy a vysílacího času inzerenty – to vše je založeno na jednoznačném přesvědčení, že média mají významný dopad na jednotlivce i na společnost. Že ovlivňují chování, postoje či názory jedinců, že mohou rozšiřovat obzory poznání, vzdělávat, pomáhat v politickém i spotřebitelském rozhodování, ovlivňovat životní styl a tím i zdraví, ale také děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu jednání či uvádět v omyl. A také, že mohou posilovat i ohrožovat stabilitu společnosti, podporovat nebo naopak brzdit společenské změny. Zájem odborníků z řady společenských vědních oborů i představitelů nejrůznějších společenských skupin o média je založen na předpokladu, že média ovlivňují jednotlivce i společnost, že mají nějaký významný **účinek**. Zatímco o skutečnosti, že média představují významný faktor spoluutvářející život jednotlivce, skupin i celé společnosti, není vcelku sporu, nikdy nepanovala a dosud nepanuje jednota v tom, čím vlastně média mohou ovlivňovat jednotlivce i společnost a jaké povahy toto jejich působení je. Je to dáno nejen rozdílným pohledem na média a mediální komunikaci, ale hlavně veskrze společenskou povahou mediální komunikace a tím, že se jedná o neustále se rozvíjející a proměňující systém s vnitřní dynamikou vývoje danou nejen společenskými a ekonomickými podmínkami, ale také technologickými možnostmi. Média jsou přitom společenskou institucí natolik významnou a natolik provázanou s dalšími institucemi, že jejich podíl na stavu společnosti či rozpoložení jedince prakticky není možné od společnosti izolovat a zkoumat samostatně.

V posuzování možného účinku médií hrají rozhodující roli tři základní faktory:

- stav společnosti samé – převládající způsob výroby, úroveň vzdělanosti, dominující způsob komunikace, apod.
- rozvoj médií – hlavně jejich technický rozvoj
- rozvoj poznání společnosti a uvažování o ní

2.3 Dotazníkové šetření, hypotéza

Ve své práci jsem se zabývala problematikou ochrany osobnosti v současném právním systému naší společnosti. Z prostudovaných materiálů jsem dospěla názoru, že problém ochrany osobnosti není jen diskutovaným jevem, ale že tento jev také ve společnosti reálně existuje. Cílem mého šetření bylo zjistit, jak je tato problematika vnímána okolím.

Dotazníkem bylo oslovena náhodně vybraná skupina zhruba 50 osob, přičemž ochotu spolupracovat a vyplnit dotazník projevilo celkem 28 z nich, což je 56 %. Dotazník svým rozsahem postihl tyto okruhy:

1. **okruh otázek** – struktura dotazované skupiny osob z hlediska věku a vzdělání
2. **okruh otázek** – zájem dotazovaných osob o aktuální dění a zpravodajské informace
3. **okruh otázek** – působení reklamy v mediálním prostředí a její vliv na koncové uživatele
4. **okruh otázek** - vnímání zveřejňovaných informací ze soukromí
5. **okruh otázek** - ochota nebo zájem bránit se zásahu do soukromí soudní cestou a s jakým předpokládaným výsledkem, důvěra v soudy

Formulace hypotéz:

Ochrana osobnostních práv jedince je významným prvkem v právním systému demokratické společnosti. Přestože tuto oblast řeší řada právních norem různé právní síly, dochází v naší společnosti stále více k narušování těchto práv zejména, v médiích a reklamě.

Rozsah reklamy v médiích není přiměřený.

V médiích dochází často k zásahům do osobnostních práv jedince.

V právním systému existuje účinná obrana proti zásahům do osobnostních práv.

Soudy jsou objektivní a pracují efektivně.

D o t a z n í k

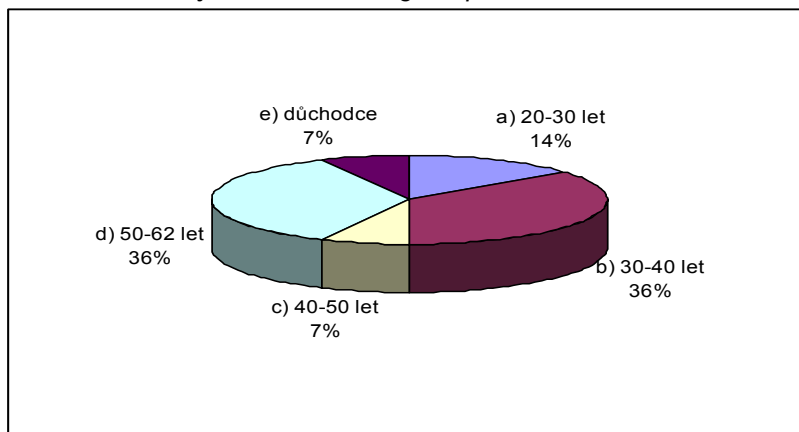
Tento dotazník slouží jako podklad pro zpracování bakalářské práce na téma „Právní aspekty ochrany osobnosti v současné právní realitě s přihlédnutím ke specifické ochrany osobnosti v médiích a reklamě“.

Vámi vybrané odpovědi na zadané otázky, prosím, podtrhněte. Děkuji za spolupráci při zpracování dotazníku a ujišťuji, že veškerá poskytnutá data zůstanou anonymní a budou použita pouze pro statistické vyhodnocení, bez jakýchkoliv jiných souvislostí.

1. Do jaké věkové kategorie patříte?	a) 20 – 30 let b) 30 - 40 let c) 40 – 50 let d) 50 – 62 let e) důchodce
2. Jaké máte vzdělání?	a) základní b) střední odborné c) střední všeobecné d) vysokoškolské
3. Sledujete v televizním vysílání zpravodajské a publicistické pořady?	a) ano b) ne
4. Ziskáváte zpravodajské informace z tisku?	a) ano b) ne
5. Ziskáváte zpravodajské informace z internetu?	a) ano b) ne
6. Považujete rozsah reklamy v televizním vysílání za přiměřený?	a) ano b) ne c) nevím
7. Považujete reklamu ve vysílání za škodlivou?	a) ano b) ne c) nevím
8. Obdrželi jste někdy „osobní dopis“ s nabídkou reklamy?	a) ano b) ne
9. Objevuje se v tisku, rozhlasu a televizi velké množství zpráv, které zasahují do osobnostních práv jedince?	a) ano b) ne c) nevím
10. Dochází k porušování osobnostních práv při zveřejnění informace ze soukromí veřejně známé osoby?	a) ano b) ne c) nevím
11. Dochází k porušování osobnostních práv při zveřejnění informace ze soukromí veřejně neznámé osoby?	a) ano b) ne c) nevím
12. Stalo se Vám, že byl zveřejněn Váš osobní údaj, nebo fotografie bez Vašeho vědomí?	a) ano b) ne
13. Bránili byste se proti podobnému zásahu do Vašich osobnostních práv soudní cestou?	a) ano b) ne c) nevím
14. Byli byste úspěšní v případném soudním řízení?	a) ano b) ne c) nevím
15. Máte důvěru v soudy v ČR?	a) ano b) ne c) nevím

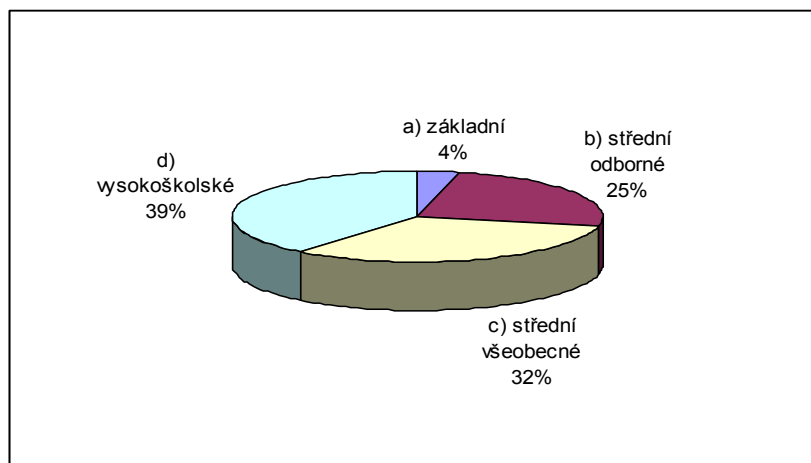
2.4 Vyhodnocení dotazníku

Otázka č. 1 Do jaké věkové kategorie patříte?

Dotazníkového šetření se zúčastnilo nejvíce respondentů ve věkové kategorii 30 až 40 let a 50 až 62 let. Jedná se tedy o střední mladší a střední starší věkovou kategorii v produktivním věku.

Otázka č. 2 Jaké máte vzdělání?

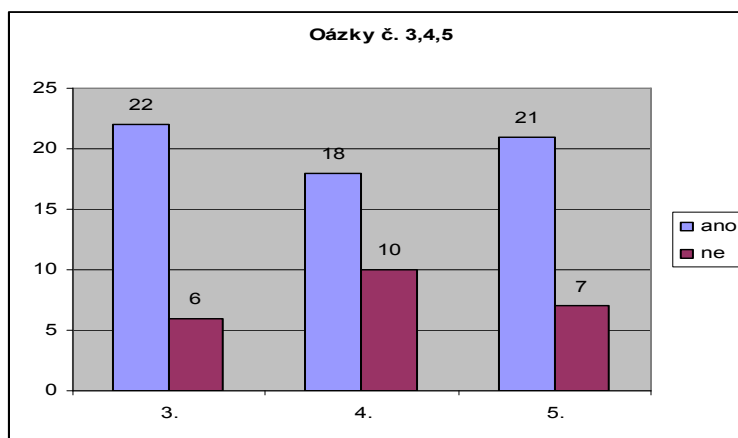

Nejvíce dotazovaných má vysokoškolské, střední všeobecné a střední odborné vzdělání, nejméně oslovených je se základním vzděláním.

Otázka č. 3 Sledujete v televizním vysílání zpravodajské a publicistické pořady?

Otázka č. 4 Získáváte zpravodajské informace z tisku?

Otázka č. 5 Získáváte zpravodajské informace z Internetu?

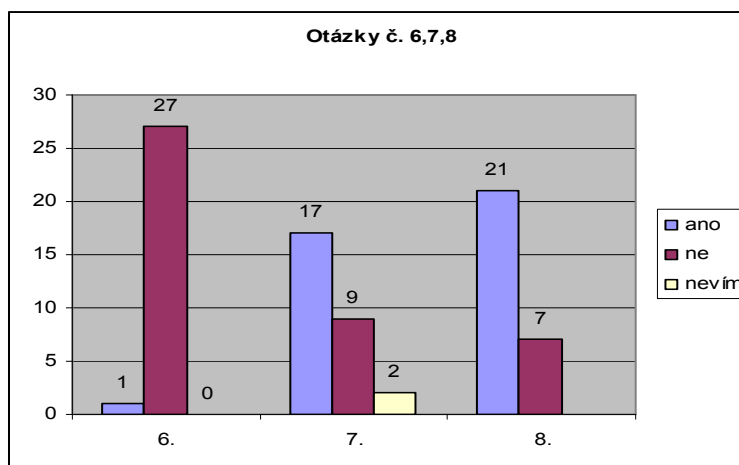

Většina dotázaných sleduje zpravodajství a publicistiku a to jak z televizního a rozhlasového vysílání, tak z tisku a Internetu. Nejmenší podíl je u sledování zpravodajství z tisku, největší podíl je u televizního vysílání. Z uvedených výsledků lze předpokládat, že se většinou jedná o osoby zájímaví se o aktuální dění ve společnosti a tudíž relativně dobře informované.

Otázka č. 6 Považujete rozsah reklamy v televizím vysílání za přiměřený?

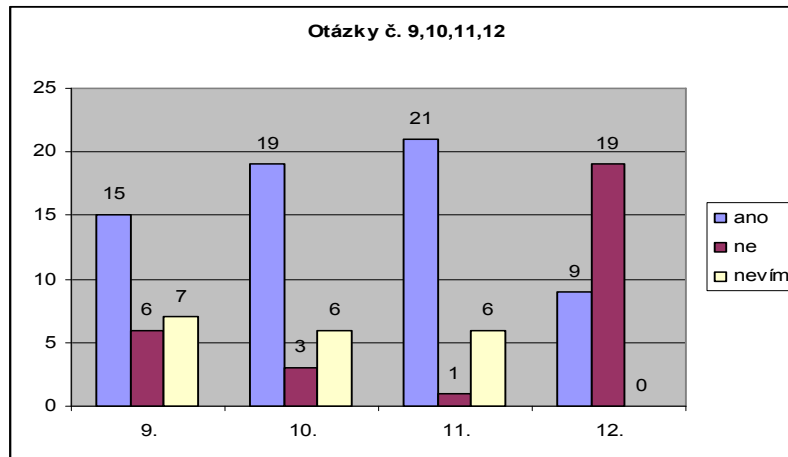
Otázka č. 7 Považujete reklamu ve vysílání za škodlivou?

Otázka č. 8 Obdrželi jste někdy osobní dopis s nabídkou reklamy?

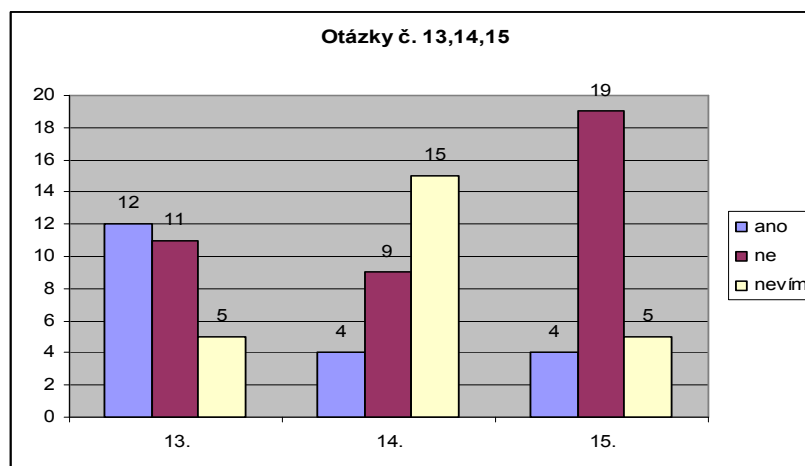
Naprostá většina dotázaných si myslí, že rozsah reklamy v tv vysílání není přiměřený a většina ji také vnímá jako negativní. Velká většina má rovněž osobní zkušenost s přímou a cílenou nabídkou reklamy.

- Otázka č. 9 *Objevuje se v tisku, rozhlase a televizi velké množství zpráv které zasahují do osobnostních práv jedince?*
- Otázka č. 10 *Dochází k porušování osobnostních práv při zveřejnění informace ze soukromí veřejně známé osoby?*
- Otázka č. 11 *Dochází k porušování osobnostních práv při zveřejnění informace ze soukromí veřejně neznámé osoby?*
- Otázka č. 12 *Stalo se Vám, že byl zveřejněn Váš osobní údaj nebo fotografie bez Vašeho vědomí?*

U většiny dotázaných převládá názor, že se v médiích objevuje velké množství zpráv zasahujících do osobnostních práv jedince, přičemž není velký rozdíl u osob veřejně známých a veřejně neznámých. Většina dotázaných ale nemá osobní zkušenost se zásahem do osobnostních práv prostřednictvím médií.

- Otázka č. 13 *Bránili byste se proti podobnému zásahu do Vašich osobnostních práv soudní cestou?*
- Otázka č. 14 *Byli byste úspěšní v případném soudním řízení?*
- Otázka č. 15 *Máte důvěru v soudy v ČR?*

Při zásahu do osobnostních práv by se bránila necelá polovina dotazovaných, stejný počet by obranu soudní cestou ne zvolil. Více než polovina neví, zda by byli úspěšní v soudním jednání a jen malá část věří v úspěch v případném sporu. Většina dotázaných nemá důvěru v soudy v ČR, malé procento soudům důvěřuje a u zhruba stejného počtu byla uvedena odpověď „nevím“.

Pro dokreslení komplexnějšího pohledu na celou situaci jsou přiloženy výsledky výzkumu Agentury STEM na téma „Myslíte si, že soudy v naší republice odvádějí dobrou práci?“

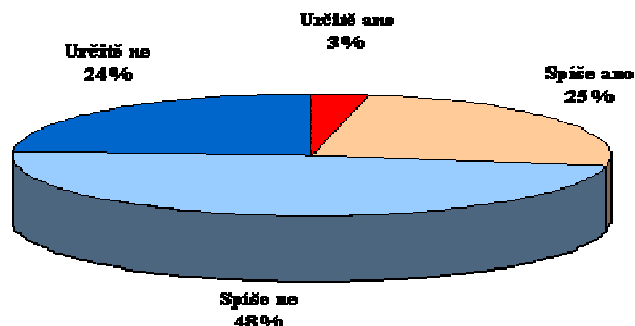
„PRÁCE NAŠICH SOUDŮ SI VEŘEJNOST PŘÍLIŠ NEVÁŽÍ A O JEJICH NESTRANNOSTI MÁ VÁŽNÉ POCHYBNOSTI.

Citované výsledky pocházejí z výzkumu STEM provedeného na reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 18 let, který se uskutečnil ve dnech 13.–23. června 2008. Respondenti byli vybíráni metodou kvótního výběru. Na otázky odpovídal soubor 1244 respondentů.

Více než dvě třetiny lidí (72 %) pochybují o tom, že naše soudy odvádějí dobrou práci, a téměř stejný počet má pochybnosti i o jejich objektivitě a nestrannosti. Příznivěji se na práci a objektivitu soudů dívají stoupenci pravice, zejména sympatizanti ODS.

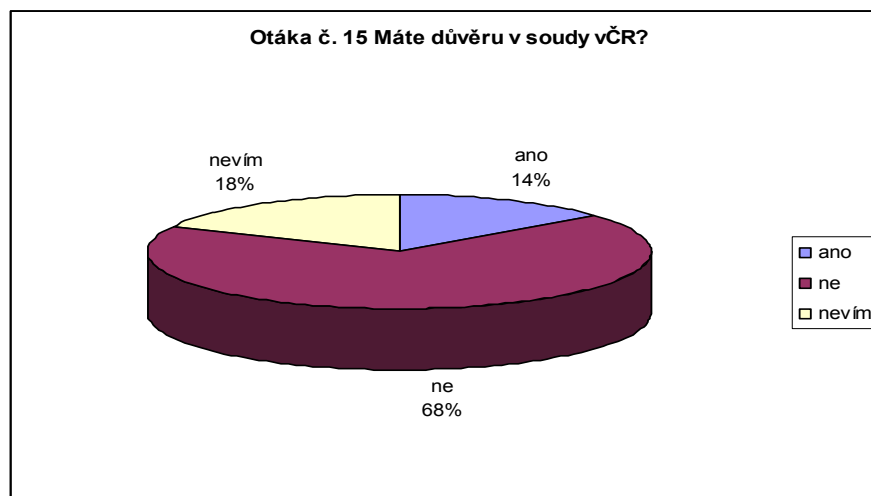
Spokojenost občanů s prací soudů je poměrně nízká – podíl lidí přesvědčených o tom, že soudy odvádějí dobrou práci, nečiní ani třetinu populace (28 %). Také rozložení odpovědí ukazuje na poněkud rezervovaný vztah veřejnosti k práci soudů. Jednoznačně kladně ji hodnotí jen 3 % lidí, zatímco jednoznačně negativní hodnocení se objevuje u téměř čtvrtiny populace (24 %).

„Myslíte si, že soudy v naší republice odvádějí dobrou práci?“

Kladný názor na práci soudů vyjadřuje dlouhodobě čtvrtina až necelá třetina lidí. K ojedinělému vzestupu došlo v roce 2002, kdy se příznivé hodnocení vyhoupllo na 41 %. Tento vzestup odrážel celkově optimističtější nálady veřejnosti, která se projevila také ve vyšší důvěře v další státní instituce (armádu, policii, sněmovnu, vládu, ombudsmana a prezidenta). Následujícího roku se však příznivé hodnocení vrátilo na čtvrtinovou úroveň a teprve v posledních dvou letech pozorujeme velmi mírný vzestup kladných vyjádření, jejichž míra nicméně stále nedosahuje ani třetinové úrovně.“

Graf k otázce č. 15

Při porovnání výsledků Agentury STEM na otázku „Myslíte si, že soudy v naší republice odvádějí dobrou práci?“ a výsledků dotazníkového šetření na otázku „Máte důvěru v soudy v ČR?“ se dá říci, že u obou skupin převládají stejné odpovědi i procentuální vyjádření. Většina dotazovaných nemá důvěru v soudy a mají pochybnosti o jejich práci. Vysoké procento těchto odpovědí je překvapující. Zajímavou sondou by jistě mohl být průzkum důvodů nespokojenosti s prací soudů v ČR.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat přehlednou formou základní aspekty právní ochrany lidské osobnosti. Vzhledem k velmi obsáhlé a spleťté problematice nebylo možné podchytit veškeré souvislosti.

Ochrana osobnosti fyzické osoby je v právním řádu České republiky chráněna řadou právních norem různé právní síly. Tyto platné právní normy jsou v souladu s legislativou Evropské Unie. V tomto ohledu se může zdát, že není třeba se touto problematikou dále zabývat a hledat východiska řešení. Do jisté míry lze tento názor přijmout.

Ze závěrů sociologického šetření ale vyplývá, že jsou v současnosti poměrně výrazně vnímány zásahy do osobnostních práv jedinců prostřednictvím médií, stejně jako nepřiměřené množství reklamy a její převážně negativní vliv. Nerozhodnost při obraně proti zásahům do osobnostních práv a zejména nedůvěra v soudy jsou dalšími potvrzenými výstupy provedeného šetření.

Možná východiska v problematice ochrany osobnosti lze spatřit ve zpřísnění postihů za porušení těchto všeobecných osobnostních práv. Toto je však řešení výhradně pro Parlament ČR jako zákonodárný orgán. Bylo by jistě na místě věnovat nejprve pozornost analýze současného stavu a porovnání právních norem v jiných zemích Evropské Unie. Důvodem, který odrazuje od domáhání se nápravy soudní cestou může být i nedůvěra občanů v soudní instituce. Z provedených průzkumů vyplývá, že práce našich soudů si veřejnost příliš neváží, o jejich nestrannosti má vážné pochybnosti a nemá příliš v tyto instituce důvěru.

Přestože práce obsahuje také analytickou část, domnívám se, že by zajímavé výsledky mohla přinést i komparační metoda, která by porovnála právní úpravu platnou v ČR s vybranými právními předpisy platnými v zahraničí. Popřípadě by vyzdvihla přednosti zahraniční úpravy a zauvažovala nad jejím začleněním do našeho právního řádu.

Při zpracování mé práce jsem se soustředila na právní charakter mé práce, ovšem nevylučuji, že by bylo možné toto téma pojmout i z hlediska jiného oboru. Východiska ochrany osobnosti spočívají v lidské psychice, neboť každý lidský jedinec vnímá zásahy do sféry svých osobnostních práv především jako zásahy do své psychické integrity. Bylo by jistě zajímavé pokusit se zabývat jednotlivými aspekty lidské osobnosti z hlediska psychologického, nebo sociologického.

Využití v rámci sociální pedagogiky

Jak už jsem ve své práci zmínila, dnešní společnost klade velký důraz na informace, jejich přenos a šíření. Při získávání, zpracování i šíření informací jsou využívány v maximální míře nejmodernější technické prostředky. Společnost je zahlcena informacemi a proto je velmi důležité umět se orientovat ve velkém množství informací, vybírat si podstatné a objektivní informace a tím také umět se bránit agresivním zásahům médií. Neméně důležité je umět využít právních norem ke své obraně při zásahu do osobnostních práv jedince.

V těchto zmíněných oblastech, tedy v oblasti médií, masové komunikace a v právním systému se otevírá prostor pro sociální pedagogiku a to především v určité kultivaci, schopnosti orientovat, či vzdělávat konečné příjemce, tak aby negativní dopady byly minimalizovány.

Resumé:

Závěrečná práce se zabývá ochranou osobnosti v současném právním systému demokratické společnosti, ve které stále větší význam mají média, informace, jejich přenos, šíření, včetně vlivu těchto informací na konečného příjemce. Popisuje základní právní prostředky ochrany osobnosti, kterými se může fyzická osoba bránit proti zásahům do těchto práv v současném mediálním a medializovaném prostředí.

Vzhledem k široké problematice je práce zaměřena spíše na jednoznačné vymezení formulace problémů a na nabídku možných opatření na zlepšení současného stavu.

Summary

This graduation thesis is inquiring into the privacy laws of the current Czech legal system. The influences of the media and information policies (with regards to their effect on the final recipient) are constantly growing in the democratic society. This thesis is mapping the basic legal ways of recourse to protect the right of privacy of an individual which can be used in case his/her rights are breached by intrusive media or unwelcome publicity in the media.

The aim of this work is to define the main aspects of the problem and to offer appropriate & available legal measures which might be taken to improve the current state.

Anotace

Ochrana osobnosti v současné právní realitě a její specifika v médiích a reklamě je aktuálním a stále častějším problémem ve společnosti.

Práce vymezuje legislativní rámec ochrany osobnosti a zabývá se postojem veřejnosti k tomuto jevu. Snaží se poukázat na možnosti obrany v rámci platných právních norem.

Klíčová slova

ochrana osobnosti

osobnostní práva

média

reklama

Annotation

The right to privacy in the current legal system and its specifics in the media environment and in advertising are becoming a frequent problem of our society. The thesis is mapping privacy laws in the Czech legal system and their effectiveness. It is also reporting on the attitudes of the general public towards this issue. This thesis is trying to show the possibilities of individual defence as provided by existing legal norms.

Key words

right to privacy

privacy laws

media

advertising

Seznam použité literatury:

1. Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
2. Schelle K. a kol., Základy soukromého práva, MU Brno 1993, ISBN 80-210-0581-5
3. Knap K. a kol., Ochrana osobnosti podle občanského práva, 3. vydání, Praha 1996, Linde ISBN 80-7201-029-8
4. Jehlička O. a kol., Občanský zákoník, 9. vydání, Praha 2004, C.H. Beck, ISBN 80-7179-881-9
5. Švaňhal R., Ochrana osobnosti fyzických osob, Právní rozhledy, r. 2000, č. 9
6. zákon č. 40/1964., občanský zákoník
7. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
8. zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
9. zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání
10. zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
11. zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
12. Jiráček J., Kopplová B., Média a společnost, Praha 2003, 2007, Portál ISBN 978-80-7367-287-4
13. Rozhodnutí soudů ČR vydávaná ve spolupráci se soudci Nejvyššího soudu z oblasti: občanského, obchodního a pracovního práva, ASPI Publishing, s.r.o., ročník IV číslo III/2000, ISSN 1211-8362
14. Důvodová zpráva k vl. návrhu zák. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, obecná část
15. <http://www.uoou.cz>
16. <http://www.epravo.cz>
17. <http://www.iuridictum.cz>
18. <http://www.stem.cz> – Trendy 2008/06-2
19. <http://www.rrtv.cz>
20. <http://rr.cz>

